PETRA JENSEN BODDE ”I BOLIN”

John Aage Gjestrum

Gjennom et oppslag i Oppland Arbeiderblad den 24. September 1977 søkte Toten Museum å komme i kontakt med personer som kunne hjelpe museet med innredning av ”Bolig 241”. Den er gjenreist på museet, men vi hadde lite informasjon om hvordan folk egentlig hadde det i arbeiderboligene på Raufoss.

Den første som kontaktet museet etter oppslaget i avisa var da 83-årige Petra Jensen (f. 1894) på Raufoss. Hun og mannen, elektriker Andreas Jensen, kom til Raufoss fra Kapp i 1916. Første året på Raufoss fikk de leid ei leilighet i Roset (fig.1):

Vi hadde ett rom, og det var så lite at da vi satt ved kjøkkenbordet, så rakk vi bort på komfyren. Det var så langt at vi hadde akkurat plass til ei seng og åsså et lite kjøkkenbord nedafor. Der måtte vi ha vassbytter. Vi måtte bære vatn lange veger. Om vinteren måtte vi bre snø. Je fekk en liten en tel i februar, og je bar snø tel all klutevasken. Vi måtte gå over 500 meter etter reinvatn.

Utpå seinhøstn 1917, altså for nøyaktig 60 år siden, var det blitt ledig ei leilighet i 2. etasje i den øverste arbeiderboligen (fig.2). Der fekk Andreas, Petra og to barn flytte inn. Petra forteller:

Da je kom dit, så syns je reint je kom inn i himmeln. Da vi kom inn i kjøkkenet der, så tørte itte han som kjørte fløttinga våres å gå inn på kjøkkengolvet, for da var det hele nymåle kjøkken. Det var så speilblank atte.

Leiligheta var på to rom på tilsammen ca. 30 kvm. Det var stor forskjell fra det eine rommet i Roset. Her var det også innlagt både

vann og elektrisitet. I denne boligen var det 8 leiligheter. De andre to boligene hadde 6 hver. Men ved at Petras leilighet var midt inni huset, kom sola aldri inn. Vinduet i stua vendte mot nord, mens vinduet i kjøkkenet vendte ut i svalgangen: ”At vi itte såg sola tenkte vi itte over. Det var jo denne lange verandaen, så vi gikk utpå der. Der hadde vi det koselig.”

På grunnrisset over leiligheta kan vi se hvordan møbleringa var. Petra fikk sitt tredje barn ”i bolin”, og da søskenbarnet til Andreas begynte som handelsbetjent i samvirkelaget, så fikk han plass i dobbeltsenga på kjøkkenet. Mens det var 5 kr. i måneden for rommet i Roset, var det 3 kr. i boligen. Men Petra forteller:

Jeg er itte god for å kåmmå hau anna enn at dei tre kronen slapp vi å betale. Tre kroner var jo fryktelig billig, men Andreas kom att med en 17–18–19 kroner uka, åsså var det 4 støkker ta øss som skulle ha. Men når-n gikk på butikken med en tikroning, så fekk en jo mat for hele uka.

I tillegg til sjølve leiligheta i bolin så var det bod i kjelleren og på loftet, vedskåle og do. Bryggerhus, steinrulle, badstu og tørkeloft var fælles. Alle 20 leilighetene var sammen om

20 bryggerhuset, så det gikk over 14 dager mellom hver gang en hadde vaskedag:

Det var slik at når en vaske klær, da ropte og vinke dom: Nå er kaffen ferdig! Je gikk åt bryggerhuset klokka 9 om kvelden, for je skulle vara innatt til mannen min gikk på jobben klokka 6. Og da kom hu som bodde ved sida ta meg, hu Petra Moen, borti bryggerhuset åt meg klokka 4 om mårrån hu, og sier at nå er kaffen ferdig, Petra. Og når je kom opp så hadde hu kokt ertersuppe. Så spiste vi fysst ertersuppe, og så drakk vi kaffe.

Når Petra forteller om dette 60 år etterpå, er det gode naboskapet som var mellom alle i arbeiderboligene det hun husker best:

Alle sammen var akkurat soom en hel familie. – Åsså var det det som var så kjekt at det var ingen som klaga. Ingen bar seg ille for at dom hadde for lite rom. Ingen bar seg ille for at dom hadde for lite penger. Ingen bar seg ille for at dom itte hadde det fint nok.

Petra forteller at noe hun har tenkt på seinere er:

åssen ælle kunne ha det så gullane reint som dom hadde det der, da dom hadde så lite rom. Det var så fint, – helt blankpusse alle stan. Vi pusse komfyrn hver lørdag så den var speilblank. Vi snakka om det, husser je, at vi itte visste å vi sku bruke julekvelden, for sjøl om vi brukte risengrynsgraut, så var vi redd for at det skvatt på omn så-n itte var blank te om juledagen.

Det som var negativt ved bolin var at "om vintern så frøys det is innover kjøkkengolvet, og da vi hadde små onger, måtte vi legge ulltepper på golvet".

Nå er det miljøet disse arbeiderboligene dannet på Raufoss forlenget borte. På Toten Museum håper vi derimot å kunne føre noe av dette videre. Til dette trenger vi hjelp av alle som kan fortelle om dette miljøet. Vi vil selvsagt også svært gjerne ha gjenstander til møbleringen av leilighetene.

Petra Jensens 60-års minner fra boligen belyser et miljø og et område av vår kulturhistorie som de fleste idag ikke har kunnskap om, men som mange har sine røtter i.

NOTE

- Artikkelen er tidligere gjengitt i Oppland Arbeiderblad 1977. Här återgiven efter TOTN. Årbok 1988, s. 127–130. (Gjøvik 1988)

Fig. 1. Grunnriss over ettromsleiligheta i Roset: a: dobbeltseng, b: pinnestoler, c: kjøkkenbord, d: buffet, f: bord til matlaging/vaskestell, e: kommode.

Fig. 2. Grunnriss over Petras leilighet i boligen. Her bodde det 6 personer. a: dobbeltsenger, b: pinnestoler, c: kjøkkenbord, d: buffet, e: blomstersøyler, f: speil, g: vannkran og utslagsvask, h: kjøkkenbenk, i: kaminkrakk. På veggene var det familiebilder, og et par malerier. Gardinene var hengt opp på hjemmelagede gardinstenger, med kjøpte spyd i endene. Kjøkkenet var blått med brun linoleum på golvet. Stua hadde lysegrønne vegger og mørkegrønt golv.